

Анотація

“ПРАКТИЧНА ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ”

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Мета й завдання	<p>Навчальний курс “Практична граматики української мови” зорієнтований на систематизацію знань здобувачів вищої освіти про системи словозміни і формотворення та формування необхідних умінь і навичок вправно послуговуватися морфологічними ресурсами мови. Є невід’ємним складником теоретичної граматики української мови, надійним підґрунтям для ефективного опанування курсів “Сучасна українська літературна мова. Синтаксис”, “Культура української мови”, важливим у системі підготовки здобувачів вищої освіти за освітньо-кваліфікаційним рівнем “бакалавр”.</p> <p>“Практична граматики української мови” має тісні зв’язки із проблематикою курсів “Сучасна українська літературна мова. Фонетика”, “Сучасна українська літературна мова. Лексикологія”, “Сучасні тенденції розвитку мовознавства” та ін. Мовлення майбутнього філолога – усне та писемне – відображає його інтелектуальні здібності і професійний рівень, а різноманітні види роботи із практичної граматики та зазначених вище дисциплін покликані забезпечити високу культуру українського мовлення.</p> <p>Метою навчальної дисципліни “Практична граматики української мови” є: формування граматичної вправності мовлення студентів-філологів та набуття ними практичних умінь і навичок ефективного використання морфологічних ресурсів мови відповідно до норм літературної мови і ситуації спілкування.</p> <p>Завдання: 1) навчитися розуміти граматичну природу слів, граматичні категорії і розрізняти системи словозміни та формотворення; 2) вироблення вміння адекватно орієнтуватися у різних мовленнєвих і професійних ситуаціях; 3) сприяння підвищенню рівня національної свідомості й культури та вмінню</p>

	застосовувати набуті знання у своїй професійній та громадській діяльності засобами української мови.
Обсяг годин, кредитів ЄКТС	4 кредити 120 годин
Термін викладання (семестр)	6 семестр
Короткий зміст	<p>Блок 1. Морфологічні ресурси української мови. Система словозміни</p> <p>Вступ. Практична граматики української мови як лінгвістична дисципліна. Предмет практичної граматики, її значення та зв'язок з іншими дисциплінами філологічного циклу. Граматики української мови, її розділи. Основні поняття граматики. Граматичне значення. Способи вираження граматичних значень. Граматична форма. Граматична категорія. Частини мови і службові слова. Словозміна. Поняття про словозміну. Слова, що мають парадигму словозміни. Поняття про словозмінні форми слів. Поняття про основу і флексію. Основи повнозначних частин мови. Поняття про формотворення та словотворення. Призначення і використання словотворчих та формотворчих афіксів.</p> <p>Тема 1. Іменник. Визначальні його характеристики та особливості словозміни. Категорія роду. Категорія числа. Категорія відмінка. Система відмінків та їхнє значення. Поділ іменників на відміни і групи та особливості його словозміни. Парадигма іменників I відміни. Парадигма іменників II відміни. Відмінювання іменників із кінцевим -р. Парадигма іменників III відміни. Парадигма іменників IV відміни. Відмінювання іменників, що мають форму лише множини. Невідмінювані іменники. Відмінювані та невідмінювані аббревіатури. Особливості словозміни топонімів. Відмінювання топонімів з іменниковими закінченнями. Відмінювання топонімів, що мають форму множини. Відмінювання топонімів з прикметниковими закінченнями. Відмінювання топонімів, що складаються з прикметника та іменника (іменника та прикметника, іменника та присвійного прикметника), з короткої форми прикметника і</p>

прийменника *на* та іменника, з двох іменників. Невідмінювані топоніми. Особливості наголошення і правопису топонімів.

Тема 2. Прикметник. Лексико-граматичні розряди прикметника. Проміжні розряди. Граматичні категорії прикметника. Словозміна прикметника. Невідмінювані та відмінювані прикметники. Особливості відмінювання прикметників твердої та м'якої групи. Особливості відмінювання прикметників на *-лиций*. Міжривнева категорія ступеня вияву ознаки прикметників. Вищий ступінь порівняння (компаратив). Найвищий ступінь порівняння (суперлатив). Особливості використання форм вищого і найвищого ступенів порівняння прикметників. Категорія посесивності. Присвійні (посесивні) прикметники. Особливості вживання.

Тема 3. Числівник. Лексико-граматична специфіка та лексико-граматичні розряди числівників. Словозміна. Відмінювання числівників. Особливості вживання відмінкових форм. Особливості наголошування числівників. Сполучуваність кількісних числівників з іменниками.

Тема 4. Займенник. Лексико-граматичні розряди займенників. Семантико-граматичні властивості. Словозміна. Особливості відмінювання займенників, співвідносних з іменниками. Особливості відмінювання займенників, співвідносних з прикметниками. Наголошування займенників.

Тема 5. Дієслово. Частиномовний статус дієслова. Дієслівні утворення. Зв'язка. Компонент *бути* в українській мові. Дві основи дієслова. Типи дієвідмінювання. Категорії дієслова. Категорія виду. Категорія часу. Категорія способу. Категорія особи. Безособові дієслова. Зміна дієслів за способами, часами і особами. Категорія перехідності/неперехідності. Семантико-синтаксична валентність як категорія дієслова. Категорія стану. Категорія числа і категорія роду. Особливості вживання дієслівних словоформ.

Блок 2. Повнозначні невідмінювані частини мови.
Службові слова

Тема 6. Дієприкметник. Безособові дієслівні форми на -но, -то. Дієприслівник. Специфіка дієприкметника. Дієслівні, прикметникові і власне дієприкметникові властивості дієприкметника. Активні дієприкметники. Пасивні дієприкметники. Особливості вживання форм дієприкметників. Безособові дієслівні форми на -но, -то. Особливості їхнього вживання. Дієприслівник. Прислівникові, дієслівні та власні дієприслівникові властивості дієприслівника. Дієприслівники доконаного виду. Дієприслівники недоконаного виду. Особливості вживання дієприслівників.

Тема 7. Прислівник. Лексико-граматичні розряди прислівників. Категорія ступенів порівняння прислівника. Вищий ступінь порівняння прислівників. Найвищий ступінь порівняння прислівників. Особливості творення форм вищого ступеня порівняння прислівників. Особливості творення форм найвищого ступеня порівняння прислівників.

Тема 8. Слова категорії стану (станівники). Модальні слова (модальники). Поняття про категорію стану як частину мови. Специфічні властивості слів категорії стану. Особливості вживання слів категорії стану. Поняття про модальність та про модальні слова. Морфологічні ознаки і синтаксичні властивості модальника. Особливості вживання модальних слів.

Тема 9. Службові слова. Частиномовний статус службових слів. Морфологічні та синтаксичні властивості. Прийменник. Класифікації прийменників. Перехід самостійних частин мови у прийменники. Особливості вживання прийменників, ужитих з різними непрямыми відмінками іменників та субстантивованих слів. Синонімія. Прийменники-синоніми. Антонімія. Прийменники-антоніми. Особливості вживання у мові. Сполучник. Класифікації сполучників. Групи сполучників за типом синтаксичного зв'язку. Сурядні сполучники. Підрядні сполучники. Групи сполучників за способом уживання: одиничні, повторювані, парні. Сполучники *проте, зате, щоб, якби, якщо* та однозвучні

	<p>слова, що пишуться окремо. Вживання займенників і прислівників, що виступають у ролі сполучних слів. Омонімія. Розмежування омонімічних сполучників та сполучних слів. Частка. Класифікації часток. Зв'язок з іншими частинами мови. Частка у препозиції і постпозиції в реченні. Особливості вживання. Правопис. Партикуляція.</p> <p>Тема 10. Вигуки. Звуконаслідувальні слова. Поняття про вигук як частину мови. Граматичні властивості вигуків. Класифікації вигуків. Уживання вигуків у значенні іменників. Уживання вигуків у значенні дієслів. Поняття про звуконаслідувальні слова. Вживання звуконаслідувальних слів.</p>
<p>Перелік компетентностей</p>	<p>ЗК 1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>ЗК 7. Здатність до письмової й усної комунікації, що якнайкраще відповідають ситуації професійного і особистісного спілкування засобами іноземної та державної мов.</p> <p>ФК01. Здатність володіти методологічними і теоретичними основами філологічних наук, методик навчання української мови і літератури, методик навчання іноземної мови та зарубіжної літератури, базовими знаннями з української мови, теорії та історії української літератури, методик викладання української мови та літератури.</p> <p>ФК05. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей.</p> <p>ФК10. Здатність керувати пізнавальною діяльністю учнів, знаходити найбільш ефективні способи впливу на школярів, урахувати їх вікові і психологічні особливості, створювати і згуртовувати колектив з метою вирішення освітніх завдань.</p>
<p>Результати навчання</p>	<p>ПРН03. Знати основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різномірневу (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p>

	<p>ПРН09. Орієнтуватися в актуальних проблемах вивчення мови й літератури, інноваціях в освітньому процесі.</p> <p>ПРН12. Володіти комунікативною мовленнєвою компетентністю з української мови (лінгвістичний, соціокультурний, прагматичний компоненти відповідно до загальноєвропейських рекомендацій із мовної освіти), здатний вдосконалювати та підвищувати власний компетентнісний рівень.</p>
Система оцінювання	Бально-накопичувальна
Форми контролю	залік
Кафедра	Української мови